

Vuxna individers krigsupplevelse i barndomen

En integrerande sammanställning av kvalitativ forskning -
inspirerad av metasyntes

Författare: Zainab Abdulhalim & Linda Ibrahim
Handledare: Inger Lilja
Examinator: Catrin Johansson

Examensarbete i vårdvetenskap, socialpsykiatrisk vård, 15 hp
Kandidatnivå
VT 2023

Svensk titel	Vuxna individers krigsupplevelse i barndomen
Engelsk titel	Adult individuals' experience of war in childhood
Författare	Zainab Abdulhalim & Linda Ibrahim
Handledare	Inger Lilja
Examinator	Catrin Johansson
Institution	Högskolan Väst, Institutionen för hälsovetenskap
Arbetets art	Examensarbete i vårdvetenskap, 15 hp
Program/kurs	Socialpsykiatrisk vård, 180hp
Termin/år	VT 2023
Antal sidor	13

Abstrakt

Bakgrund: Upplevelserna av krig i barndomen kan ge negativa konsekvenser livet ut. Krig består av brutalt våld mot det civila, trots att den fjärde Genèvekonventionen samt FN-barnkonventionen finns för att skydda individer. Under krig lever barn även i en otrygg miljö samt att krig medför försämringar och begränsningar för barn i livet. Dessa begränsningar kan innebära att barn inte får leka och gå till skolan. Bra upplevelser i barndomen är viktiga för att hjärnan ska utvecklas positivt. På grund av den otrygga miljön finns det risker att utvecklingen av hjärnan blir negativ. Det kan medföra trauma och psykisk ohälsa.

Syfte: Syftet är att redogöra för vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig i barndomen.

Metod: Metoden som har använts i examensarbetet är en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes. Genom att systematiskt söka efter litteratur hittades sju artiklar som svarade på syftet. Artiklarna analyserades vilket resulterade i två teman och sex underteman.

Resultat: I resultatet redovisas två teman och sex underteman. Det första temat var "upplevelser av osäkerhet" och undertemat till det var "rädsla", "svek" och "sorg". Det andra temat var "känslan av att inte räcka till" och undertemat till det var "hjälplos", "övergiven" och "skuld och skam".

Konklusion: I examensarbetet har krigsmiljöer visat sig leda till mycket negativa känslor hos vuxna individer, som har upplevt krig i barndomen. Dessa negativa känslor har en direkt koppling till deras brist på trygghet i form av stöd och närvaro av vuxna i krigsmiljöer.

Nyckelord: Barndom, Krig, Upplevelser.

Abstract

Background: The experiences of war in childhood can have negative consequences throughout life. War consists of brutal violence against civilians, even though the Fourth Geneva Convention and the UN Convention on the Rights of the Child exist to protect individuals. During war, children also live in unsafe environments, and war brings deterioration and limitations to children's lives. These restrictions can mean that children are not allowed to play and go to school. Good experiences in childhood are important for the brain to develop positively. Due to the unsafe environment, there are risks that the development of the brain will be negative. It can lead to trauma and mental illness.

Aim: The purpose is to explain the experiences of adult individuals of having lived in war in their childhood.

Method: The method that has been used in this study is an integrative compilation of qualitative research inspired by meta-synthesis. By systematically searching for literature, seven articles were found that answered the purpose. The articles were analyzed which resulted in two themes and six sub-themes.

Results: In the result, two themes and six subthemes are reported. The first theme was "experiences of uncertainty" and the subthemes to it were "fear", "betrayal" and "sorrow". The second theme was "the feeling of not being enough" and the subthemes to it were "helpless", "abandoned" and "guilt and shame".

Conclusion: In this study, war environments have been shown to cause negative feelings in people who have experienced war in their childhood. These negative experiences have a direct connection to children's lack of safety in terms of support and the presence of adults in war environments.

Keywords: Childhood, Experience, War.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Syftet med examensarbetet är att redogöra för vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig i barndomen. I resultatet redovisas två teman och sex underteman. Det första temat är "upplevelser av osäkerhet" och underteman till det är "rädsla", "svek" och "sorg". Det andra temat är "känslan av att inte räkna till" och underteman till det är "hjämlös", "övergiven" och "skuld och skam". Dessa teman och underteman redogör för individers krigsupplevelser. Dessa negativa upplevelser har en direkt koppling till deras brist på trygghet i form av stöd och närvaro av vuxna i krigsmiljöer. Krig består av brutalt våld mot det civila, trots att den fjärde Genèvekonventionen samt FN-barnkonventionen finns för att skydda individer. Under krig lever barn även i en otrygg miljö. Positiva upplevelser i barndomen är avgörande för hjärnans utveckling. På grund av den otrygga miljön finns det risker att utvecklingen av hjärnan blir negativ. Det kan medföra trauma och psykisk ohälsa. Forskning visar att upplevelserna av krig i barndomen kan ge negativa konsekvenser livet ut. För att besvara examensarbetets syfte användes en integrerad sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes som metod. Sju artiklar har sökts fram genom systematiska litteratursökningar. Analysen resulterade i två teman och sex underteman. Examensarbetets slutsats är att vuxna individers upplevelse av krig under sin barndom är fylld av mycket negativa känslor. Då miljön de befinner sig i har en inverkan på deras hälsa och liv. Det vårdvetenskapliga perspektivet som används i examensarbetet är Antonovskys hälsoteori, *känsla av sammanhang* (KASAM). Hälsoteorin används som en förklaringsmodell och har tre centrala begrepp; begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Bakgrund	1
2.1 <i>Krig</i>	1
2.1.2 Fjärde Genèvekonventionen.....	1
2.1.3 Förenta Nationerna (FN) - barnkonvention.....	2
2.2 <i>Hjärnans utveckling hos barn</i>	2
2.3 <i>Trauma</i>	2
2.3.1 Posttraumatisk stressyndrom.....	3
2.4 <i>Psykisk ohälsa</i>	3
2.5 <i>Tidigare forskning</i>	3
2.6 <i>Vårdvetenskapligt perspektiv</i>	3
3 Problemformulering	4
4 Syfte	5
5 Metod	5
5.1 <i>Litteratursökning</i>	5
5.2 <i>Urval</i>	5
5.3 <i>Analys</i>	6
5.4 <i>Etiska övervägande</i>	6
6 Resultat	7
<i>Upplevelser av osäkerhet</i>	7
<i>Känslan av att inte räcka till</i>	8
7 Diskussion	9
<i>Metoddiskussion</i>	9
<i>Resultatdiskussion</i>	11
8 Konklusion	13
9 Praktiska implikationer	13
10 Förslag till fortsatt kunskapsutveckling	13
11 Referenser	14
Bilaga I	
Bilaga II	
Bilaga III	

1 Inledning

Krig under barndomen kan orsaka traumatiska händelser, som påverkar den psykiska hälsan. Denna miljö är inte gynnsam då den berövar individer från säkerhet, stabilitet, närhet och kärlek. Som barn är hjärnan inte fullt utvecklad och därmed är de särskilt sårbara. De utsätts för traumatiska händelser såsom misshandel, död och förnedring och är mycket utsatta under krig. De är lättmanipulerade och kan tvingas till att bli barnsoldater. Det sker trots att Genèvekonventionen och FN-barnkonventionen skall skydda civila och barn under krig. Många traumatiska minnen kan följa med till vuxen ålder. Genom en systematisk integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes av befintlig forskning, undersöker examensarbetet vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig under barndomen. Kunskap och insikt om denna genomgripande livsupplevelse kan hjälpa yrkesverksamma inom vården att bättre bemöta de behov av hjälp och stöttning som kan uppstå hos dessa individer.

2 Bakgrund

2.1 Krig

Nationalencyklopedins (2020) definition av krig är militärt våld, som används för att uppnå politiska mål. Våldet kan uppstå mellan stater och mellan olika folkgrupper inom en stat, vilket kallas för inbördeskrig. UNICEF Sverige (2020) hävdar att barn i krig är utsatta. Krigsstrategier som används i krig är bland annat att döda, misshandla och våldta civila. Barn riskerar att förlora sina föräldrar eller andra familjemedlemmar, vilket kan leda till traumatiska minnen. Föräldralösa barn är särskilt sårbara eftersom de enklare kan utnyttjas genom att exempelvis tvångsrekryteras som barnsoldater, spionera för soldater, bli tjänstefolk eller sexslavar. Barn är enkla att manipulera och får därmed utföra grovjobbet, som kan vara att röja minfält eller att bana väg för beväpnade soldater.

UNICEF Sverige (2020) beskriver att barns möjligheter till skolgång och därmed kunna försörja sig senare i livet begränsas på grund av krig. Tillgång till skolor är minimal och skolan utgör en otrygg miljö, då beväpnade grupper attackerar skolor. Barn blir även tvungna att fly från sina hem för att senare trängas i flyktingläger, där sjukdomar och smitta sprids. Utöver det dör majoriteten av barn på grund av brist på rent vatten och näring. Barn utsätts även för sexuellt våld i beväpnade konflikter. År 2018 var det 933 barn i krigsdrabbade delar av världen, både flickor och pojkar, som utsattes för sexuellt våld. Mörkertalet kring hur många pojkar som blir utsatta är stort på grund av stigma och skam. Faran för att bli utsatt för sexuellt våld i beväpnade konflikter, leder till att föräldrar hindrar sina döttrar från att lämna sina hem.

2.1.2 Fjärde Genèvekonventionen

Fjärde Genèvekonventionen (1949) förespråkar skydd för civila under krigstid och menar att de bör skyddas i de nationer där krig, konflikter och ockupationer existerar. Det gäller även för en nation, som förnekar att ett krig pågår i landet. Konventionen innebär att individer ska behandlas humant, även i de fall då de har varit beväpnade och lagt ned sina vapen på grund av skada eller sjukdom. Vidare förklarar fjärde Genèvekonventionen (1949) att individer inte får diskrimineras på grund av sin etnicitet, ras, religion, kön eller rikedom. Utöver det får inte civila dödas, torteras eller hållas gisslan samt att ingen får dömas eller avrättas, utan att en legitim rättslig process har genomförts. Vid sjukdom eller skada har individen rätt till vård

och organisationer, som exempelvis Röda Korset, ska ha möjligheten att hjälpa civila. Trots allt som den fjärde Genevskonventionen står för, menar Rädda Barnen (u.å) att det är vanligt att inhumana krigsstrategier används, där civila attackeras i bostäder och skolor. Utöver det stoppas även organisationer, som vill nå utsatta områden för att hjälpa individer.

2.1.3 Förenta Nationerna (FN) - barnkonvention

United Nations Convention on the Rights of the Child (1989) förklarar att barnkonventionen, som är en FN konvention om barnets rättigheter, inkluderar alla barn under 18 år. Barn som söker flyktingstatus eller anses vara flykting, ska få lämpligt skydd och humanitärt bistånd. Konventionsstater ska säkerställa det för barn, oavsett om barn flyr ensamma eller med sin familj. Ändamålet kan uppnås genom ett samarbete mellan konventionsstater. Konventionsstater är stater som har skrivit under barnkonventionen och är därför skyldiga att följa konventionen, men även rapportera till FN hur de följer överenskommelsen. Dessa stater ansvarar även för spårning av ensamma barns föräldrar eller familjemedlemmar, för att återföra barn med anhöriga. Om konventionsstater inte lyckas att lokalisera familjen, ska barn ges samma skydd som andra barn som har berövats av sin familj. Vidare menar United Nations Convention on the Rights of the Child (1989) att enligt barnkonventionen ska konventionsstater vidta åtgärder för att barn som är under 15 år inte ska delta i fientligheter, samt att de inte ska rekryteras till beväpnade styrkor. Barn som berörs av beväpnade konflikter ska även ges omvårdnad och skydd.

2.2 Hjärnans utveckling hos barn

Tierney och Nelson (2009) förklarar att barndomen är viktig för att en individ ska ha en frisk hjärna, trots att hjärnan fortsätter att utvecklas i vuxen ålder. Upplevelser under barndomen är väsentliga för bland annat språk, känslor samt sociala aspekter. Däremot kan upplevelser även senare i livet påverka hjärnans funktioner. Under de första levnadsåren påverkas barnets hjärna mer av erfarenheter, än vad den gör under vuxen ålder. Det innebär att hjärnan är mer sårbar för barn än för vuxna. Formbarhet i hjärnan är grunden till inläringen och hur upplevelser uppfattas som barn. Tierney och Nelson (2009) påpekar vidare att hjärnans utveckling för barn påverkas inte endast av upplevelser, utan även av den miljö de befinner sig i. När miljön är negativ, kommer hjärnan inte att hålla sig frisk och därför inte utvecklas positivt. Av denna anledning är av yttersta vikt att ta itu med upplevelser som kan ha en negativ inverkan på hjärnan.

2.3 Trauma

Rädda Barnen (2018) beskriver trauma som svåra situationer eller händelser, som individen får uppleva. Vid trauma har individen brist på resurser och erfarenheter för att veta hur det ska hanteras. Det kan leda till känslor som rädsla och hopplöshet, men även skräck. Individens ålder har en avgörande roll på hur trauman utvecklas. Ju yngre desto mer sårbar är individen och därför har barn svårt att hantera utmanande situationer. Hos barn är det även centralt för dem hur föräldrar eller vuxna i deras omgivning reagerar samt hanterar svåra situationer. Därmed är det viktigt för barn att de kan få trygghet och stöd före, under samt efter negativa händelseförlopp. Rädda barnen (2018) nämner även att det finns olika reaktioner på traumatiska upplevelser varav posttraumatiskt stressyndrom är ett av dem.

2.3.1 Posttraumatisk stressyndrom

Zerach (2014) nämner att de vanligaste reaktionerna av trauma som uppstår efter att ha upplevt krig, är posttraumatisk stressyndrom (PTSD). Kilpatrick, m.fl. (2013) förklarar PTSD som en allvarlig psykisk störning. American Psychiatric Association (2013) beskriver vidare att diagnosen PTSD innebär att individer har svårt för att anpassa sig i livet samt samhället. Brancu (2014) och Taft, m.fl. (2017) redogör att individer har svårt för att förhålla sig till andra i sociala sammanhang, vilket kan leda till att individer isolerar sig samt får ett sämre socialt liv. Taft (2017) förklarar att det beror på att individer med PTSD känner ångest, ilska och irritationer i sociala sammanhang. Vidare redogör American Psychiatric Association (2013) att PTSD är försvagad känslomässig lyhördhet och återkommande tankar kring traumatiska situationer. Greene, m.fl. (2016) förklarar att de psykiska symtomen kan bland annat vara ångest, depression, självmordstankar, självmordsförsök och traumatisk hjärnskada. PTSD kan även ses som ett exempel på psykisk ohälsa (Tinghög m.fl., 2016), vilket bland annat kan innebära negativ påverkan på individens välbefinnande och sociala liv (Folkhälsomyndigheten, 2022a).

2.4 Psykisk ohälsa

Folkhälsomyndigheten (2022a) definierar psykisk hälsa som välbefinnande, känna att tillvaron är meningsfull, goda sociala relationer, delaktighet i samhället samt kunna hantera livets upp- och nedgångar. Ju mer positiva upplevelser en individ har, desto lägre risk finns det för psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa är när individer saknar förmåga att hantera stress, kunna upptäcka sin förmåga och resurser, kunna bidra till samhället, fatta beslut samt bygga relationer. Folkhälsomyndigheten (2022b) beskriver att krig är en negativ upplevelse och att individer som enbart har upplevt krig, har brist på positiva erfarenheter. Därmed riskerar individer med bakgrund från krig att utveckla psykisk ohälsa. Vidare förklarar Folkhälsomyndigheten (2022a) för att kunna åtgärda det finns det skyddsfaktorer för barn som bland annat att ha en trygg anknytningsperson, befinna sig i en trygg familj, skola samt miljö. Det finns även riskfaktorer, som kan ha negativ inverkan på individers hälsa. Ett exempel är att växa upp i destruktiva familjeförhållanden.

2.5 Tidigare forskning

Ahmed-P'Olak m.fl. (2014) skriver att unga som har upplevt krig blev hotade, torterade och sexuellt utsatta. Förutom att de blev utsatta för det, fick de också bevittna när andra individer drabbades. Unga blev även kidnappade och utsatta för våld under fångenskap och det hade en stark koppling till ångest och depression. Schultz och Weisæth (2015) påpekar även delar av det när författarna beskriver att barn som förlorade sina föräldrar riskerade att kidnappas, för att senare tvångsrekryteras till barnsoldater. I fångenskap torterades barn och tvingades att tortera andra. Barn fick bevittna andra individers död och var oroliga över att de skulle behöva döda någon. De tvingades även att delta i massaker, trots att de kände rädsla. Barnsoldater kunde däremot inte säga emot, eftersom olydnad och tveksamhet ledde till deras egen död.

2.6 Vårdvetenskapligt perspektiv

Huvudområdet vårdvetenskap ligger till grund för både akademiska och yrkesmässiga vårdutbildningar (Eriksson & Bergbom, 2017). Vårdvetenskapliga begrepp är ett viktigt verktyg för vårdpersonalen eftersom de belyser essentiella aspekter som bidrar till ett helhetsperspektiv. Inom vården är det en utmaning att förstå patientens värld och hälsoprocess, och bristande förståelse hindrar främjandet av god vård. Därför är det viktigt

med ett samspel mellan praktisk erfarenhet och vårdvetenskaplig kunskap, för att vårdpersonalen ska få en djupare förståelse (Ekebergh, 2017).

Miljö är ett vårdvetenskapligt begrepp, som definieras på olika sätt av vårdvetenskapliga forskare och teoretiker. En definition innebär att miljön består av sociala strukturer. Individens ohälsa kan uppstå såväl i den organiserade som i den kaotiska vardagen. Ohälsa kan orsakas av utmaningar och komplexa interaktioner mellan individer och deras miljö. Individer ingår i nätverk där individen påverkar, men även påverkas av relationer. Därmed är alla individer en del av samhällets system, process och struktur, vilket har en inverkan på deras hälsa och hur de formar sitt liv. Miljön har en inverkan på våra erfarenheter och har därmed en direkt koppling till individens upplevelser av hälsa och liv. Individen och miljön går hand i hand, det går inte att särskilja på dem. Livsvärlden ses som individens erfarenhetsvärld. Upplevelser och erfarenheter av världen och miljön skiljer sig från individ till individ, då alla begriper världen individuellt. Ett annat centralt begrepp för miljön är trygghet, som är ett grundläggande behov särskilt vid sjukdom (Ranheim, 2022). Vuxna individer som upplevt krig under barndomen har upplevt en brist på trygghet, vilket kan ha en avgörande betydelse för den psykiska hälsan. Därmed kan de ha påverkats av den krigsmiljön de befann sig i som barn.

Antonovskys (2005) salutogena hälsoteori är ett vårdvetenskapligt perspektiv, som handlar om *känslan av sammanhang* (KASAM). Teorin har ett fokus på att främja hälsan och hitta det positiva i tillvaron. Tre centrala begrepp inom KASAM är meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet. Att uppleva sin tillvaro som meningsfull, begriplig och hanterlig är avgörande för individens goda hälsa och deras förmåga att hantera stressfulla situationer. Begriplighet innebär att kunna begripa det som upplevs, i form av inre och yttre stimuli. Med andra ord innebär begriplighet att kunna strukturera och organisera stimuli. Stimuli innefattar även negativa och oönskade upplevelser såsom krig, död eller andra traumatiska händelser. Hanterbarhet innebär att individer har resurser för att kunna bemöta stimuli. Individer kan antingen hantera motgångar genom sina egna eller andras resurser. Individer som upplever negativa händelser i livet och tar sig igenom dem, utan att se sig själva som offer, brukar ha hög hanterbarhet. Meningsfullhet innebär att individer ser sina handlingar som meningsfulla och de tenderar att vara delaktiga i sitt liv, att ha en god hälsa, motivation och engagemang. De formar sin framtid och sina dagliga erfarenheter genom att inte vara passiva. Därför kan individer med hög grad av meningsfullhet se problem som utmaningar och därmed vara inställda på att hitta en mening med negativa händelser, för att kunna ta lärdom av det (Antonovskys, 2005). Genom att ha en hög grad av KASAM kan vuxna som har upplevt krig i barndomen generellt ha en god hälsa, då de enklare kan hantera, begripa och hitta mening med sina negativa upplevelser. Vidare skapas större chans för att deras negativa upplevelser ska ha ett positivt utfall.

3 Problemformulering

Vuxna som har befunnit sig i krig under barndomen har drabbats av fara, våld och trauma som kan ha livslånga konsekvenser. Eftersom hjärnan är under utveckling är de extra sårbara och kan ha svårt att bearbeta och förstå de traumatiska händelserna på egen hand. Konsekvenserna kan påverka deras utveckling och välmående och leda till psykisk ohälsa eller trauma senare i livet. För att främja hälsan och hitta det positiva i tillvaron hos vuxna individer, som har upplevt krig i barndomen, är det viktigt att individerna lär sig att hitta mening med, begripa och hantera sina krigserfarenheter. Meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet är centrala begrepp i den salutogena hälsoteorin KASAM. Trots att FN-

barnkonventionen och Genèvekonventionen skyddar barns rättigheter och civila, påverkas många barn av krigsmiljöer och får inte alltid den hjälp de behöver för att bearbeta traumatiska händelser. Examensarbete fokuserar på vuxna som har upplevt krig i barndomen och syftar till att undersöka deras upplevelser, vilket kan underlätta för att identifiera orsakerna till psykisk ohälsa och trauma. Det är viktigt för hälso- och sjukvårdspersonal att ta del av denna kunskap, för ökad förståelse för hur krig kan påverka den psykiska hälsan och därmed effektivisera hjälpen till vuxna individer som har upplevt krig i barndomen.

4 Syfte

Syftet är att redogöra för vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig i barndomen.

5 Metod

Metoden som har valts för examensarbete är genom att göra en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes. Friberg (2022a) påpekar att integrerande sammanställningar kartlägger kunskap inom ett specifikt område genom systematiska litteratursökningar efter kvalitativa artiklar. Genom att använda denna metod kommer syftet och problemformuleringen att besvaras. Valet av endast kvalitativa artiklar ger ökad förståelse för individers upplevelser. Metoden är relevant för examensarbetet, eftersom den ger en sammanställning av befintlig forskning samt tillför ny kunskap om ämnet.

5.1 Litteratursökning

I en integrerande sammanställning används systematiska sökningar för att hitta relevanta artiklar (Friberg, 2022a). Examensarbete resulterade i fem sökningar, tre i enbart databasen APA Psycinfo och två sökningar som även inkluderade Cinahl samt Academic Search Premier. Enligt Östlundh (2022) används Cinahl-databasen för att söka efter artiklar inom omvårdnad, medan APA Psycinfo-databasen används för att hitta artiklar inom psykiatri och psykologi. För att hitta artiklar om vårdvetenskap är Academic Search Premier-databasen relevant (Östlundh, 2022). Sökorden som användes var "war", "post-war", "world war", "war survivor", "child*", "childhood", "young or youth", "war experience" och "experience". Examensarbetets syfte stämde överens med sökorden, vilket Forsberg och Wengström (2016) menar är avgörande för att hitta artiklar som besvarar examensarbetets syfte. Sökningarna bör avgränsas med *peer review*, för att endast få fram artiklar som är granskade och publicerade i vetenskapliga tidskrifter (Östlundh, 2022). Sökningarna avgränsades med "peer review", "engelska", år "2013-2023" och sökordet "qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview" (se Bilaga I). Orden söktes även med *boolesk* sökteknik "AND", som används för att hitta relevant litteratur och för att kunna experimentera med sökord (Östlundh, 2022).

5.2 Urval

Rosén (2017) nämner att artiklar som hittas i databaser ska antingen inkluderas eller exkluderas från litteraturstudien. En motivering till val av inklusions- och exklusionskriterier ska finnas med. Artiklar som inkluderas ska besvara syftet och artiklar som exkluderas kan exempelvis bero på att de inte besvarar syftet eller fokuserar på en annan målgrupp. Artiklar som exkluderades i examensarbetet handlade om barn idag som har upplevt krig, hur det är att uppfostra barn i krig och hur det är att växa upp med en förälder som varit militär och deltagit i krig. Det har även exkluderats artiklar, som tar upp individens känslor efter kriget

och vilka konsekvenser kriget har inneburit för välmåendet. Artiklar som inkluderades var kvalitativa. Artiklarna handlade om vuxna individers krigsupplevelser i barndomen. Ingen vikt har lagts på vilket krig eller vilken del av världen kriget har ägt rum.

De fem sökningar som gjordes i examensarbetet gav träffar, som var relevanta. Utifrån dessa sökningar lästes 107 titlar. 35 artiklar exkluderades på grund av att titlarna inte svarade på examensarbetets syfte. Av de 72 artiklar som var kvar, lästes alla abstrakt. När alla hade lästs, exkluderades ytterligare artiklar som inte besvarade examensarbetets syfte. Efter det fanns det 13 artiklar kvar och alla dessa lästes i sin helhet. Med hjälp av kvalitetsgranskningsmall kunde de valda artiklarna granskas, för att kunna kontrollera deras trovärdighet (se Bilaga III). Friberg (2022a) förklarar genom att använda kvalitetsgranskningsmall kan trovärdighet beaktas. En kvalitetsgranskningsmall innehåller viktiga frågor som ska besvaras, för att öka trovärdigheten i artiklarna som har valts (Friberg, 2022a). Efter att ha använt kvalitetsgranskningsmallen inkluderades till slut sju artiklar i resultatet, som alla visade sig ha hög kvalitet.

5.3 Analys

I analysen användes femstegsmodellen, som enligt Friberg (2022a) är mest lämplig vid integrerande sammanställning. Den systematiska litteratursökningen ledde till att sju artiklar inkluderades i examensarbetet. Första steget enligt Friberg (2022a) är att läsa igenom dessa ett flertal gånger samt att bearbeta dem. En stor vikt läggs på att analysera resultatet i de valda artiklarna, för att kunna hitta relevanta nyckelfynd som enligt Friberg (2022a) är andra steget i analysen. Tredje steget är att göra en sammanställning av resultatet i varje artikel, för att kunna skapa en överblick. I fjärde steget ska skillnader och likheter identifieras mellan de olika artiklarna som har valts. I femte steget, när analysen är klar, ska en sammanställning med grund i de nya teman och underteman presenteras på ett läsbart och tydligt sätt (Friberg, 2022a). Skribenterna följde femstegsmodellen i analysen. De valda artiklarna lästes igenom ett flertal gånger och skribenterna markerade det relevanta i artiklarnas resultat. Det som ansågs vara relevant var vuxna individers krigsupplevelser i barndomen. Sedan gjorde skribenterna en sammanställning av varje artikels resultat, därefter relaterade skribenterna resultatet från de olika artiklarna till varandra. Skribenterna formulerade även en sammanställning av analysen, som resulterade i två teman och sex underteman. Teman bestod av "upplevelser av osäkerhet" och "känslan av att inte räcka till". Under första temat redovisas underteman "rädsla", "svek" och "sorg". Under andra temat togs det fram underteman "hjälplos", "övergiven" samt "skuld och skam".

5.4 Etiska övervägande

Helsingforsdeklarationen är utvecklad av World Medical Association WMA (1964), som beskriver att Helsingforsdeklarationen är ett samlingsnamn på flera etiska principer för forskning inom medicin. I första hand är den riktad till läkare, men dessa principer inom Helsingforsdeklarationen ska användas av all medicinsk forskning som innefattar individer som försökspersoner. En av de etiska principerna är att forskning får godkännas endast om forskningen utförs med respekt för människovärdet och mänskliga rättigheter (World Medical Association, 1964). Skribenterna i examensarbetet har följt Helsingforsdeklarationens etiska principer aktsamt, då examensarbetet inte ska skada människovärdet eller de mänskliga rättigheterna. Kjellström (2017) påpekar att forskning ska bidra till att utveckla samhället och förbättra livskvaliteten för målgruppen, som det ska forskas kring. Under en studie ska individer inte söras, utnyttjas eller skadas, därför är det viktigt att följa de lagar, konventioner

och riktlinjer som finns. Viktiga aspekter är att ta hänsyn till anonymitet, samtycke, frivilligt deltagande och konfidentialitet. Skribenterna har även kontrollerat att de valda artiklarna genomgått etiska övervägande enligt Kjellström (2017). Det finns risker med texter, som är skrivna på ett annat språk än det forskaren använder sig av dagligen. Konsekvenserna som kan tillkomma är att det blir feltolkningar vid granskningen (Kjellström, 2017). Författarna i examensarbetet är väl medvetna om att texterna, som kommer att användas, är skrivna på engelska och på så sätt varit aktsamma med att inte göra egna tolkningar.

6 Resultat

Syftet är att redogöra för vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig i barndomen. Utifrån de analyserade artiklarna framgick det att individer under kriget upplevde liknande känslor, men skillnader på känslor kunde även identifieras. Analysen resulterade i två teman och sex underteman.

Tema	Undertema
Upplevelser av osäkerhet	Rädsla Svek Sorg
Känslan av att inte räkna till	Hjälplös Övergiven Skuld och Skam

Upplevelser av osäkerhet

Första temat handlar om upplevelser av osäkerhet, som vuxna individer upplevt i sin barndom. Som barn har de behövt vara försiktiga, eftersom de har varit omgivna av fiender och har riskerat att utsättas för våld. De har bevittnat anhörigas död, tortyr och förnedring. Dessutom har vuxna individer i sin barndom tvingats att fly från sina hem och sörja sina anhöriga. Vid dessa olika tillstånd kände de *rädsla*, *svek* och *sorg*. Därmed har tre underteman formats: *Rädsla*, *Svek* och *Sorg*.

Rädsla

Vuxna individer som upplevde krig i barndomen kände rädsla. Som barn levde de under konstant rädsla och hot från soldater (Kaxuxuena & Janik, 2020; Nyarko & Punamäki, 2021; Wylegala, 2015). De blev varnade av vuxna att fienden kunde komma när som helst, vilket skrämde dem och de fick ständigt vara på sin vakt på grund av att de befann sig i en otrygg miljö (Kaxuxuena & Janik, 2020). De fick även bevittna inhumana handlingar, blev misshandlade och sexuellt utsatta (Kaxuxuena & Janik, 2020; Nyarko & Punamäki, 2021). Vuxna individer som har upplevt krig i barndomen var medvetna om risken att dö, vilket skrämde dem. Som barn var de även rädda för att någon anhörig skulle dödas, torteras eller förnedras. Rädslan kom också från att ha exponerats för döda kroppar eller fått höra individers skrik. De levde även med vetskapen om att unga individer kan kidnappas, misshandlas och tvångsrekryteras som barnsoldater (Nyarko och Punamäki, 2021). Som barn var de förvirrade under krig och de uppfattade inte alltid vad som pågick. De kunde exempelvis uppfatta soldater som hemska varelser och därmed upplevdes krig mer skrämmande för dem (Wylegala, 2015). Det fanns även vuxna individer som i barndomen

upplevde krig på ett mer bekymmersfritt sätt. De förstod inte allvaret av det, då våld och otrygga miljöer normaliserades (Ray, 2017).

Svek

Vuxna individer som har upplevt krig i barndomen kunde uppleva svek (Nyarko & Punamäki, 2021; Wylegała, 2015; Mattson, m.fl., 2015). Denna känsla var ett resultat av olika faktorer. Det kunde bero på att individer, som stod dem nära som barn, visade sig vara fienden och svek dem genom att döda deras anhöriga (Nyarko & Punamäki, 2021). Wylegała (2015) förklarar att en annan faktor var på grund av de traumatiska händelser som krig innebar. Som barn ändrades relationen till vuxna, på grund av de traumatiska händelserna. Vuxna i deras omgivning kunde visa upp sig själva som hjälplösa och sårbara. Det innebar att tilliten till föräldrar, lärare och andra vuxna brast på grund av att vuxna inte kunde erbjuda dem känsla av säkerhet. Nyarko och Punamäki (2021) påpekar att andra omständigheter som orsakade upplevelsen av svek, var när de som barn fick se sina hem förstöras. De kände sig då bestulna av det liv de hade kunnat ha, om kriget inte hade uppstått. Livet med en kärleksfull familj, utbildning och möjlighet till självförsörjning fanns inte. Familjerelationer, deras identitet och trygghet eliminerades. Mattson m.fl., (2015) nämner även att bli övergiven av sin familj, helt ensam till ett annat land, ledde till känslan av svek.

Sorg

Vuxna individer som har upplevt krig i barndomen kunde uppleva sorg, på grund av att de förlorade sina anhöriga. Som barn sörjde de över döda (Nyarko & Punamäki, 2017; Nyarko & Punamäki, 2021; Ray, 2017), vilket samtidigt fick dem att känna sig ensamma (Nyarko & Punamäki, 2021; Ray, 2017). Det berodde på att de kunde ha förlorat sin trygghet i livet och inte hade någon som kunde stötta eller finnas där för dem (Nyarko & Punamäki, 2021).

Känslan av att inte räcka till

Det andra temat lyfter upp hur vuxna individer i barndomen kände att de inte räckte till i krig. Vuxna individer som har återberättat sina krigsupplevelser från barndomen, nämner att händelser från kriget fick dem att tveka på sig själva. När de tvekade på sig själva, kände de som barn att de inte räckte till. De kände sig *hjämlösa, övergivna* samt upplevde känslor av *skuld och skam*. Därmed har tre underteman identifierats; *Hjämlös, Övergiven* samt *Skuld och Skam*.

Hjämlös

En känsla som vuxna individer, som upplevt krig i barndomen, ständigt kände var hjälplöshet. Då de inte kunde hjälpa till eller göra något åt motståndet i krig. Motståndet kunde vara en stat eller en annan folkgrupp (Ray, 2017; Nyarko & Punamäki, 2021). Som barn kände de sig hjälplösa när de fick se sina familjemedlemmar utsättas för brutalt våld som tortyr (Nyarko & Punamäki, 2021). Hjälplösheten kunde även upplevas då de själva riskerade att utsättas för döden samt våld av olika slag (Ray, 2017). Trots det kunde de känna hopp om att det skulle bli bättre i vissa aspekter (Kaxuxuena & Janik, 2020).

Övergiven

En känsla som vuxna individer, som upplevde krig i barndomen, kände var övergivenhet (Nyarko och Punamäki, 2021; Mattsson m.fl., 2015; Mattsson m.fl., 2017). Det fanns inte någon som kunde vägleda eller stödja dem. Förutom att känna övergivenhet på grund av brist på trygghet och stöd, upplevde de även denna känsla i andra sammanhang. Övergivenhet upplevdes när de inte visste huruvida deras anhöriga levde eller var döda (Nyarko och

Punamäki, 2021). Känslan av övergivenhet väcktes också när de som barn blev separerade från sina föräldrar eller närmaste krets (Mattsson m.fl., 2015; Mattsson m.fl., 2017). Vidare skapade känslan av övergivenhet känslor av separationsångest. Därmed var de som barn ständigt rädda för att bli lämnade av sina anhöriga (Mattsson m.fl., 2017).

Skuld och Skam

Skuld och skam var känslor som vuxna individer upplevde som barn i krig (Nyarko & Punamäki, 2021; Nyarko & Punamäki, 2017). Nyarko och Punamäki (2021) förklarar att som barn upplevdes dessa känslor starkt när de, som barnsoldater, tvingades att skada och döda andra. Det fanns också en risk att själv bli dödad. Därmed var bortförande och värnplikt som barnsoldat en av de mest oroande känslor de upplevde i barndomen, då de fick uppleva skuld, skam och ånger som barnsoldater (Nyarko & Punamäki, 2021).

Känslan av skuld kunde också uppstå när de som barn överlevde och samtidigt fick bevittna sina anhöriga mördas. Denna känsla växte fram på grund av att de inte kunde göra något åt situationen, även fast de ville påverka (Nyarko & Punamäki, 2017). Trots det kunde förståelsen av krig vara begränsad (Ray, 2017; Wylegala, 2015). Den begränsade förståelsen för krig berodde på att de som barn inte förstod den sociala och politiska verkligheten de befann sig i (Wylegala, 2015).

7 Diskussion

Metoddiskussion

Examensarbete syfte var att undersöka vuxna individers upplevelser av att ha levt i krig under barndomen, genom en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning inspirerad av metasyntes som endast inkluderade kvalitativa artiklar enligt Fribergs (2022a) metod. Valet av denna metod var motiverat eftersom kvalitativ forskning ger svar på frågan om upplevelser, erfarenheter och vad lidande innebär, medan kvantitativ forskning har fokus på mätningar och jämförelse. En kritik mot denna metod är att analysen baseras på befintligt material, som redan har analyserats (Friberg, 2022b). Skribenterna har tagit hänsyn till denna kritik, då de valda artiklarna till största del innefattade intervjuer med vuxna individer om deras upplevelser av krig i barndomen. Skribenterna kunde därmed enkelt ta del av intervjuerna, som artiklarna hade analyserat. Vidare förklarar Friberg (2022b) att det befintliga materialet kan påverka studien om ämnet inte är tillräckligt utforskat. För att öka trovärdigheten i examensarbetet samlade skribenterna tillräckligt med olika relevanta artiklar, även om det fanns brist på artiklar som fokuserade enbart på krigsupplevelser. Bristen på artiklar ansågs inte minska trovärdigheten, för att underlaget i artiklarna var tillräckligt då likadana upplevelser från krig i barndomen förekom i de olika artiklar. Därmed ansågs att sju artiklar var tillräckligt, då fler artiklar troligtvis hade påvisat samma upplevelser hos de vuxna individer som upplevde krig i barndomen. Det kan däremot inte uteslutas att fler artiklar hade kunnat öka examensarbetets trovärdighet. Valet av artiklar gjordes med största möjliga objektivitet, för att undvika att välja ut artiklar som stämde överens med förväntningarna eller ledde till önskade resultat. Utifrån subjektiva förväntningar på resultatet försökte skribenterna också att undvika att utgå från tidigare kunskaper eller åsikter i valet av artiklar, vilket är viktigt enligt Forsberg och Wengström (2016).

Innan skribenterna började med de systematiska sökningarna var det viktigt att problemformuleringen och syftet var tydligt, för att hitta relevanta artiklar. Det är även något Rosén (2017) påpekar, att första steget är att formulera en tydlig problemformulering och syfte innan de systematiska sökningarna påbörjas (Rosén, 2017). De systematiska

sökningarna inleddes i APA Psycinfo, men senare kompletterades med sökningar i Cinahl och Academic Search Premie (se Bilaga I). Beslutet att utöka avgränsningen från enbart en databas och komplettera med andra databaser, var för att öka examensarbetets trovärdighet enligt Henricson (2017), genom att hitta ytterligare relevanta artiklar som besvarade examensarbetets syfte. APA Psycinfo är inom kunskapsområdet psykiatri och psykologi, medan Cinahl och Academic Search Premie är kunskapsområden inom omvårdnads- och vårdvetenskap. Att även samtliga artiklar avgränsades med sökning med *peer reviewed*, vilket innebär att de var vetenskapligt granskade, ökar enligt Östlundh (2022) trovärdigheten. Sökningar gjordes mellan 2013-2023, för att ta del av den senaste relevanta forskningen inom ämnet. Samtliga artiklar fick gå igenom kvalitetsgranskningsmallen (se Bilaga III), för att säkerställa artiklarnas trovärdighet. Alla artiklar som analyserades i resultatet värderades hålla hög kvalitet enligt kvalitetsgranskningsmallen.

Under sökningens gång kombinerade skribenterna olika sökord, som ansågs relevanta för syftet. Ibland kunde samma sökord användas fast i olika sökkombinationer. Sökorden som användes flitigt var "childhood", "war", "experience" och "qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview". Dessa sökord var kopplade till syftet och skribenterna ansåg att sökorden gav många relevanta artiklar till resultatet. Däremot kunde många artiklar handla om effekten av att uppleva krig i vuxen ålder. Det var något som exkluderades, då skribenterna enbart var intresserade av vuxna individers krigsupplevelser i barndomen.

Skribenternas urval vid exklusion och inklusion har varit tydliga. Rosén (2017) påpekar den viktiga betydelsen av att tydligt redovisa urvalet, då studiens trovärdighet och kvalitet ökar (Rosén, 2017). Däremot tycker skribenterna att examensarbetet skulle gynnas av att avgränsa målgruppen. Då målgruppen var vuxna individer som har upplevt krig i barndomen och alla individer mellan åldrarna 0–18 räknas som barn, kunde vissa artiklar skriva om barn som var för små för att komma ihåg upplevelsen av krig. Individerna i artiklarna kunde återberätta att de inte kom ihåg för att de var spädbarn eller några år gamla, vilket ledde till att de inte förstod vilken miljö de befann sig i. Eftersom examensarbetets syfte var att redogöra krigsupplevelser i barndomen, var det inte relevant på grund av att dessa individers upplevelser saknades. Under examensarbetets gång förstod skribenterna att åldern spelar en viktig roll för hur krig upplevs i barndomen.

Artiklarnas resultat analyserades noga separat genom att enskilt läsas av skribenterna, men även genom att skribenterna senare diskuterade de viktigaste fynden i artiklarna tillsammans. Risken med att inte diskutera fynden gemensamt hade kunnat leda till feltolkningar, vilket vidare hade minskat examensarbetets trovärdighet. Dessa feltolkningar hade kunnat bero på egna erfarenheter eller åsikter. Därefter dokumenterades fynden i en tabell, för att tydligt upptäcka gemensamma faktorer i artiklarna, det är något Friberg (2022b) nämner som viktigt vid analys. Utgångspunkten vid analysen var att artiklarnas resultat besvarade examensarbetets syfte. Upprepade känslor delades upp i underteman, därefter delades dessa underteman in i teman.

Skribenterna har tagit ställning till att enbart involvera artiklar vars anonymitet, samtycke, frivilligt deltagande och konfidentialitet, har tagits hänsyn till. Det etiska övervägandet har varit en självklarhet för skribenterna. Annars hade skribenterna kunnat riskera att tillföra skada för individerna i examensarbetet. Ett annat etiskt övervägande var hur det engelska språket översattes, för att inte orsaka målgruppen skada vid feltolkning av text. Det engelska

språket kunde medföra begränsning i analys av artiklarnas resultat, men för att minska risken för feltolkningar diskuterades texten och skribenternas översättning.

Överförbarheten förbättras, enligt Henricson (2017), när studiens metod och urval tydligt redogörs. Skribenterna har varit noggranna med att beskriva arbetssätt och metod, för att de som läser examensarbetet ska kunna bedöma om resultatet är överförbart i andra sammanhang än de som presenteras i examensarbetet. Artiklarna i examensarbetet gjordes i Liberia, Afghanistan, Polen, Ukraina, Finland och Namibia. Trots att artiklarna utgår ifrån olika länder med olika välfärdssystem och kultur, är överförbarheten i examensarbetet aktuell, då negativa händelser i destruktiva miljöer leder till samma negativa upplevelser. Oavsett land eller grupp upplevs krig som barn mestadels likadant.

Resultatdiskussion

Examensarbetets syfte är att redogöra för vuxna individers krigsupplevelser i barndomen. Syftet besvarades genom en sammanställning av upplevelser i tidigare studier, där likheter och skillnader jämfördes. Teman som bildades var: "Upplevelser av osäkerhet" och "Känslan av att inte räkna till". Underteman som presenterades var: "Rädsla", "Svek", "Sorg", "Hjälplös", "Övergiven" och "Skuld och skam".

De negativa upplevelser som har nämnts i examensarbetets resultat har en direkt koppling till den miljön de vuxna individerna som barn befann sig i. Krigsmiljöer medför utmaningar och komplexa interaktioner mellan individer och miljön. Då individen och miljön inte går att särskiljas på, påverkas hälsan av den miljö som individen befinner sig i (Ranheim, 2022). Det menar även Tierney och Nelson (2009), då de påpekar att barn påverkas av den miljö de befinner sig i och att destruktiva miljöer har en negativ inverkan på deras hälsa. Vidare menar Folkhälsomyndigheten (2022b) att krig är en negativ miljö och att individer som enbart har upplevt krig riskerar att utveckla psykisk ohälsa. Vidare är trygghet ett centralt begrepp för miljö, särskilt vid sjukdom enligt Ranheim (2022). Examensarbetets resultat påvisar att trygghet är en viktig faktor för barns mående i krigsmiljöer. De Nutte, m.fl. (2017) ger examensarbetet stöd genom att framhålla vikten av trygghet. Enligt författarna uppfattar vuxna som upplevt krig under barndomen sin familj som en central stöttepelare, eftersom familjen utgör en pålitlig grund att luta sig mot. Under krig prioriteras familjen högre än vänner och andra personer eftersom familjen är den stabila faktorn som kvarstår under svåra förhållanden (De Nutte, m.fl., 2017). Examensarbetets resultat visar att de vuxna individerna upplevde som barn brist på trygghet av olika orsaker i krigsmiljön de befann sig i. När de väl har förlorat tryggheten uppstår mycket negativa känslor, som vidare kan ha en inverkan på deras psykiska hälsa. Det är därför viktigt att de lär sig att hantera de negativa upplevelserna, innan livslånga konsekvenser i form av trauma eller psykisk ohälsa uppstår. Det stärks av Dimitry (2012) som menar att bristande emotionellt stöd från föräldrar är avgörande för barns utveckling. Traumatiska erfarenheter, som krigsupplevelser, har en negativ inverkan på barns utveckling. Vidare förklarar Gušić, m.fl. (2017) att PTSD är en av de mest förekommande konsekvenserna av trauma vid krigsupplevelser. Det styrks av Rädda Barnen (2018) och Cohen m.fl. (2015), som skriver att barns unga ålder gör dem sårbara och mer mottagliga för trauma. Cohen m.fl. (2015) påpekar vidare att negativa upplevelser kan leda till stress, ångest och trauma.

Resultatet från examensarbetet visar också att vuxna som har upplevt krig under barndomen hade en obehaglig upplevelse, eftersom de inte kunde förstå krigets innebörd. Trots kriget kunde en del individer minnas att de som barn upplevde bekymmerslöshet. Det kan antingen

bero på att deras omgivning normaliserades för dem eller på grund av bristande förståelse för den miljö de befann sig i. Denov och Piolanti (2021) stärker examensarbetets resultat då de menar att barns brist på förståelse har en direkt koppling till deras unga ålder. När de väl inser vilken miljö de befinner sig i, börjar de som barn att uppleva negativa känslor (Denov och Piolanti, 2021). Det innebär att vuxna individer, som har upplevt krig i barndomen, därmed inte har tur på grund av deras unga ålder. Duchin och Wiseman (2019) samt Kelmendi, m.fl (2022) stärker påståendet, då författarna påpekar att vuxna individer blir påmind om turen de har för att de upplevde krig i barndomen. De antas ha varit för unga för att minnas traumatiska händelser från krig. Vuxna individer känner sig därmed missförstådda och deras smärta blir inte bekräftad. Däremot påpekar Kelmendi, m.fl. (2022) vidare att tonåringar, som varit spädbarn under kriget eller till och med föddes direkt efter kriget, fortfarande upplever rädsla, ångest och har mardrömmar. Det finns en stark rädsla för att kriget ska uppstå igen. De påvisar även milda symptom av PTSD, trots att de enbart har hört familjemedlemmar tala om kriget.

Examensarbetets resultat visar att vuxna individer som varit barn i krig upplevt känslor av att inte räkna till. Ett resultat av dessa känslor är övergivenhet, då de som barn upplevde brist på vägledning och stöd. Denov och Piolanti (2021) motsäger resultatet från examensarbetet, genom att påpeka trots känslan av övergivenhet kunde barn också uppleva positiva effekter av krig, som ökad sammanhållning i familjen. Familjer samlades och var mer stöttande. I denna situation upplevde vuxna individerna i barndomen meningsfullhet, vilket är ett av begreppen enligt KASAM. Barnen upplevde även en känsla av glädje, då föräldrarna varken diskriminerade eller misshandlade dem. De barn som befriades från ansvar för sysslor och uppgifter, kunde känna sig bekymmerslösa. Qouta m.fl. (2008) påpekar även att kärleksfulla och goda relationer mellan barn och föräldrar är ett skydd för barns psykiska hälsa i krigsmiljöer. Barn som har föräldrar som ger dem kärlek, vägledning och inte använder sig av bestraffande uppfostringsmetoder, har visat sig ha bättre psykisk anpassningsförmåga till svåra situationer som exempelvis krig. Föräldrarnas uppfostringsmetoder är avgörande för barnens utveckling, och en stöttande uppfostran kan bidra till att barnen upplever välbefinnande. Trots det förklarar Qouta m.fl. (2008) att traumatiska upplevelser kan ha negativa effekter på familjemedlemmar såsom PTSD-symptom och psykisk ohälsa, även om vissa kanske inte påverkas på samma sätt. Enligt Ranheim (2022) beror det på att upplevelser av världen och miljön skiljer sig från individ till individ, då alla begriper miljön individuellt.

Skribenterna har valt den salutogena hälsoteorin KASAM av Antonovskys (2005) som ett vårdvetenskapligt perspektiv för examensarbetet. För att uppleva KASAM behöver individer finna mening med sin tillvaro och händelseförlopp, men även kunna begripa och hantera händelser (Antonovsky, 2005). KASAM kan uppnås genom att individer letar efter fina stunder, beskriver starka familjeband och därmed försöker skapa mening med kriget. Ett exempel förklarar Cohen m.fl. (2015) är när krigsdrabbade vuxna individer utbildar sig till psykologer. Dessa individer har fortfarande svårt för att tala om sina krigsupplevelser, då tvångstankar tillkommer och det är svårt att hålla distans från ämnet. De kämpar med känslor av att inte räkna till. Att utbilda sig till psykolog och hjälpa andra som utsatts för krig, kan vara ett sätt för psykologer att använda sina upplevelser av krig i barndomen för att göra något meningsfullt. Deras traumatiska minnen används för att hjälpa andra och skapa en känsla av att vara värdig, meningsfull och bekräftad. Antonovsky (2005) påstår att det skapar KASAM. Cohen, m.fl. (2015) skriver att psykologerna känner en personlig koppling till barnen och att deras arbete blir meningsfullt. Det psykologerna gör är att använda sina resurser för att hjälpa andra. Det leder till att psykologerna lyckas hantera deras egna motgångar på ett hälsosamt sätt.

8 Konklusion

I examensarbetet framkommer det att upplevelsen av krigsmiljöer, präglade av hot och våld, har visat sig leda till mycket negativa upplevelser hos vuxna individer som har upplevt krig i barndomen. Upplevelsen av den osäkra miljön, med brist på trygghet och stabilitet, skapar känslor av rädsla, svek och sorg. Som barn kan de också känna att de inte räcker till och därmed upplevs känslor som hjälplöshet, övergivenhet, skuld och skam. Det är tydligt att oavsett ålder upplevs krig negativt. Negativa upplevelser har en direkt koppling till otrygghet och brist på stöd och närvaro av vuxna i krigsmiljöer, vilket kan ha en inverkan på den psykiska hälsan och orsaka trauma. Även om starka familjerelationer kan ha haft en viss skyddande effekt, så kan vuxna individers upplevelse som barn i krig fortfarande vara negativ. Däremot kan föräldrarnas kärlek ha en positiv inverkan på deras hälsa om de som barn skulle lida av någon form av psykisk ohälsa. Med andra ord kan närvaron av kärleksfulla anhöriga under krig underlätta för individer att uppnå ett mentalt välbefinnande.

9 Praktiska implikationer

Examensarbetet ger insikt i hur vuxna individer har upplevt att som barn befinna sig i krig och betonar hur negativa känslor som uppstår i krig kan påverka den psykiska hälsan och kräver bearbetning. Särskilt viktigt att beakta är barns behov av trygghet och hur individers mående påverkas då denna saknas. En grundläggande förståelse för deras upplevelser och hur krig kan påverka deras psykiska hälsa kan underlätta för vårdpersonal att effektivt hjälpa krigsdrabbade individer. Vårdpersonal och andra yrkesgrupper bör därför utbildas i ämnet för att kunna tillhandahålla lämplig vård och stöd.

Den ökade kunskapen ger yrkesverksamma inom vården möjlighet att revidera sina arbetsätt och teorier för att bättre främja psykisk hälsa för individer som har upplevt krig. Det kan inkludera att erbjuda särskilt stöd till barn för att ge dem trygghet. Kunskapen kan bidra till att både vuxna och barn som har upplevt krig får adekvat vård och kan minska risken för långvarigt lidande. Det är viktigt att vården förstår att krig påverkar individer på olika sätt och att de måste anpassa vården efter varje persons unika behov. Personcentrerad vård innebär att se den unika personens behov och det skulle kunna bidra till att främja återhämtning och tillfrisknande. Examensarbetet riktar sig också till politiker eftersom deras förståelse för krigsupplevelser kan leda till ökad finansiering och resurser inom vården.

10 Förslag till fortsatt kunskapsutveckling

Examensarbetet har redogjort för vuxna individers krigsupplevelser i barndomen. Däremot framkommer inte vilken hjälp dessa drabbade individer erhåller i vården. Krigsupplevelser har för många inneburit trauman och psykisk ohälsa i vuxen ålder. Det kan ge indikationer på att vården brister, när det kommer till att fånga upp dessa individer för att ge den hjälp och vård de behöver. Förslag till fortsatt kunskapsutveckling är därmed att studera vårdens roll inom ämnet och hur deras arbetsätt ser ut idag, men även hur krigsdrabbade individer upplever den hjälp de får. Denna kunskap skulle kunna bidra till att vidareutveckla vårdens metoder för att hjälpa individer med psykisk ohälsa samt trauma. Förhoppningsvis skulle det kunna hjälpa individer att hantera sina krigsupplevelser och förebygga livslånga konsekvenser.

11 Referenser

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). *American Psychiatric Publishing*.
<https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>.
- Amone-P'Olak, K., Ovuga, E., Croudace, T. J., Jones, P. B., & Abbott, R. (2014). The influence of different types of war experiences on depression and anxiety in a Ugandan cohort of war-affected youth: the WAYS study. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 49, 1783-1792. <https://doi.org/10.1007/s00127-014-0873-5>.
- Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium* (uppl. 2). Natur & Kultur Akademisk.
- Brancu, M., Thompson, N. L., Beckham, J. C., Green, K. T., Calhoun, P. S., Elbogen, E. B., ... & Wagner, H. R. (2014). The impact of social support on psychological distress for US Afghanistan/Iraq era veterans with PTSD and other psychiatric diagnoses. *Psychiatry Research*, 217(1-2), 86-92. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2014.02.025>.
- Cohen, E., Roer-Strier, D., Menachem, M., Fingher-Amitai, S., & Israeli, N. (2015). "Common-fate": Therapists' benefits and perils in conducting child therapy following the shared traumatic reality of war. *Clinical Social Work Journal*, 43, 77-88.
<https://doi.org/10.1007/s10615-014-0499-9>.
- Denov, M., & Piolanti, A. (2021). Identity formation and change in children and youth born of wartime sexual violence in northern Uganda. *Journal of Youth Studies*, 24(9), 1135-1147.
<https://doi.org/10.1080/13676261.2020.1801994>.
- De Nutte, L., Okello, J., & Derluyn, I. (2017). Social relationships and social support among post-war youth in Northern Uganda. *International journal of psychology*, 52(4), 291-299.
<https://doi.org/10.1002/ijop.12221>
- Dimitry, L. (2012). A systematic review on the mental health of children and adolescents in areas of armed conflict in the Middle East. *Child: care, health and development*, 38(2), 153-161. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2011.01246.x>.
- Duchin, A., & Wiseman, H. (2019). Memoirs of child survivors of the Holocaust: Processing and healing of trauma through writing. *Qualitative Psychology*, 6(3), 280.
<https://doi.org/10.1037/qup0000128>.
- Ekebergh, M. (2017). Tillämpning av vårdvetenskapliga begrepp i vårdandet. I L. Wiklund Gustin & I. Bergbom (Red.), *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (2:a uppl., s.78-91). Studentlitteratur.
- Eriksson, K., & Bergbom, I. (2017). Begrepp och begreppsbildning inom vårdvetenskap som disciplin. I L. Wiklund Gustin & I. Bergbom (Red.), *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (2:a uppl., s.31-45). Studentlitteratur.

Fjärde Genèvekonventionen. (1949). *Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/a55cf32dfd5f461e92a12b7dc333522f/so-195317.pdf>.

Folkhälsomyndigheten. (2022a). *Vad är psykisk ohälsa?*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/>.

Folkhälsomyndigheten. (2022b). *Vad påverkar vår psykiska hälsa? Vad påverkar vår psykiska hälsa? — Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)*.

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (4. uppl.). Natur & Kultur.

Friberg, F. (2022a). Att göra en integrerande sammanställning av kvalitativ forskning - inspirerad av metasyntes. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (4. uppl., s.169-184). Studentlitteratur AB.

Friberg, F. (2022b). Att göra en litteraturoversikt av kvantitativ och kvalitativ forskning. I F. Friberg (red.), *Dags för uppsats - vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (3. Uppl. s.185-198). Studentlitteratur AB

Greene, T., Neria, Y., & Gross, R. (2016). Prevalence, detection and correlates of PTSD in the primary care setting: a systematic review. *Journal of clinical psychology in medical settings*, 23, 160-180. <https://doi.org/10.1007/s10880-016-9449-8>.

Gušić, S., Cardeña, E., Bengtsson, H., & Søndergaard, H. P. (2017). Dissociative experiences and trauma exposure among newly arrived and settled young war refugees. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(10), 1132-1149.
<https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1365792>.

Henricson, M. (2017). Forskningsprocessen. I M, Henricson (red). *Vetenskaplig teori och metod : från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl. s. 44-57) Lund: Studentlitteratur.

Kaxuxuena, N., & Janik, M. (2020). The pre-independence psychological experiences of the Namibian children of the liberation struggle: a qualitative study. *South African Journal of Psychology*, 50(4), 587-597. <https://doi.org/10.1177/0081246320942125>.

Kelmendi, K., Mulaj, I., Zymberi, M., & Kadiri, S. (2022). Meaning-making of war experiences: Stories from Kosova. *OMEGA-Journal of Death and Dying*, 86(1), 89-118.
<https://doi.org/10.1177/0030222820962251>.

Kilpatrick, D. G., Resnick, H. S., Milanak, M. E., Miller, M. W., Keyes, K. M., & Friedman, M. J. (2013). National estimates of exposure to traumatic events and PTSD prevalence using DSM-IV and DSM-5 criteria. *Journal of traumatic stress*, 26(5), 537-547.
<https://doi.org/10.1002/jts.21848>.

Kjellström, S. (2017). Forskningsetik. I M, Henricson (red). *Vetenskaplig teori och metod : från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl., s. 57-80). Lund: Studentlitteratur.

- Mattsson, B., Maliniemi-Piispanen, S., & Aaltonen, J. (2015). The lost mother tongue: An interview study with Finnish war children. *The Scandinavian Psychoanalytic Review*, 38(2), 128-139. <https://doi.org/10.1080/01062301.2015.1119612>.
- Mattsson, B., Maliniemi-Piispanen, S., & Aaltonen, J. (2017). Traces of the past: an interview study with Finnish war children who did not return to Finland after the Second World War. *The Scandinavian Psychoanalytic Review*, 40(2), 129-137. <https://doi.org/10.1080/01062301.2018.1428392>.
- Nationalencyklopedin. (2020). *Krig*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/krig>.
- Nyarko, F., & Punamäki, R. L. (2017). Meanings and preconditions of forgiveness among young adult war survivors in African context: A qualitative study. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 23(2), 162. <https://doi.org/10.1037/pac0000245>.
- Nyarko, F., & Punamäki, R. L. (2021). The content and meaning of war experiences: A qualitative study of trauma and resilience among Liberian young refugees in Ghana. *Transcultural Psychiatry*, 58(2), 254-267. <https://doi.org/10.1177/1363461520901636>.
- Qouta, S., Punamäki, R. L., & El Sarraj, E. (2008). Child development and family mental health in war and military violence: The Palestinian experience. *International Journal of Behavioral Development*, 32(4), 310-321. <https://doi.org/10.1177/0165025408090973>.
- Ranheim, A. (2022). Miljö- människans plats i världen. I L. Wiklund Gustin & I. Bergbom (Red.), *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik*. (2:a uppl., s.267-278). Studentlitteratur.
- Ray, A. (2017). Everyday violence during armed conflict: Narratives from Afghanistan. *Peace and conflict: journal of peace psychology*, 23(4), 363. <https://doi.org/10.1037/pac0000281>.
- Rosén, M. (2017). Systematisk litteraturoversikt. I M, Henricson (red). *Vetenskaplig teori och metod : från idé till examination inom omvårdnad*. (2. uppl. s.375-389). Lund: Studentlitteratur.
- Rädda barnen. (u.å.). *Så skyddar vi barn i krig och konflikter*. <https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/trygghet/CivMil/>.
- Rädda barnen. (2018). *Traumamedveten omsorg - att möta barn och unga som varit med om svåra påfrestningar och trauma*. https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad-kunskap/arbetar-for-barn/tmo/rb_tmo_2018_a5_22nov_k1.pdf?TSPD_101_R0=088d4528d9ab20003f59b09f5a603d4be6e36c1e7d4788a9c4ea1562fa4fe93daf2c963cd20eed089992ae4c143000f53eb998dadfc6b81cef549816215b262f4ba055c3a4fcf7e401f87c9685c9e9c1d1409bbff6d57e7dd1f76d52786e57.
- Tinghög, P., Arwidson, C., Sigvardsdotter, E., Malm, A., & Saboonchi, F. (2016). Nyanlända och asylsökande i Sverige: En studie av psykisk ohälsa, trauma och levnadsvillkor. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1060355/FULLTEXT01.pdf>.

Schultz, J. H., & Weisæth, L. (2015). The power of rituals in dealing with traumatic stress symptoms: cleansing rituals for former child soldiers in Northern Uganda. *Mental Health, Religion & Culture*, 18(10), 822-837. <https://doi.org/10.1080/13674676.2015.1094780>.

Scoglio, A. A., Reilly, E. D., Girouard, C., Quigley, K. S., Carnes, S., & Kelly, M. M. (2022). Social functioning in individuals with post-traumatic stress disorder: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(2), 356-371. <https://doi.org/10.1177/1524838020946800>.

Taft, C. T., Creech, S. K., & Murphy, C. M. (2017). Anger and aggression in PTSD. *Current opinion in psychology*, 14, 67-71. <https://doi.org/10.1016/j.copsy.2016.11.008>.

Tierney, A. L., & Nelson III, C. A. (2009). Brain development and the role of experience in the early years. *Zero to three*, 30(2), 9.

UNICEF Sverige. (2020). *Barn i krig och konflikt*. <https://unicef.se/fakta/barn-i-krig>.

United Nations. (1989). *United Nations Convention on the Rights of the Child*. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

World Medical Association. (1964). *WMA declaration of helsinki - ethical principles for medical research involving human subjects*. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>.

Wylegała, A. (2015). Child migrants and deportees from Poland and Ukraine after the Second World War: experience and memory. *European Review of History: Revue européenne d'histoire*, 22(2), 292-309. <https://doi.org/10.1080/13507486.2015.1008411>.

Zerach, G. (2015). Secondary growth among former prisoners of war's adult children: The result of exposure to stress, secondary traumatization, or personality traits?. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 7(4), 313. <http://dx.doi.org/10.1037/tra0000009>.

Östlundh, L. (2022). Informationssökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (4. uppl., s.79-109). Studentlitteratur AB.

Bilaga I
Sökmatrix

APA Psycinfo	Sökord	Antal träffar	Läst a titlar	Lästa abstrakt	Lästa artiklar	Begränsningar	Valda artiklar
Sök 1	Child* and War and Experience and Qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview	198	72	35	3	Peer review, engelska, 2013-2023	2
Sök 2	Child* and Post-war and Experience and Qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview	9	9	5	2	Peer review, engelska, 2013-2023	1
Sök 3	Childhood and War and Qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview	131	45	10	2	Peer review, engelska, 2013-2023	1

Sök 4	Childhood and World war and Qualitative research or qualitative study or qualitative methods or interview	26	26	12	3	Peer review, engelska, 2013-2023	1
--------------	---	----	----	----	---	----------------------------------	---

APA Psycinfo, Cinahl, Academic search premier	Sökord	Antal träffar	Lästa titlar	Lästa abstrakt	Lästa artiklar	Begränsningar	Valda artiklar
Sök 1	Child* and “war experience*” and “qualitative research” or “qualitative study*” or “qualitative methods*” or interview	19	19	8	2	Peer review, engelska, 2013-2023	2
Sök 2	“War survivor*” and young or youth and “qualitative research” or “qualitative study*” or “qualitative methods*” or interview	8	8	2	1	Peer review, engelska, 2013-2023	1

Bilaga II

Översikt av analyserade artiklar till resultatet

Författare Årtal Land Tidskrift Titel	Syfte	Ansats/ Metod	Urval/ Studiegrupp	Huvudsakligt resultat	Kvalitetsg ranskning
Kaxuxuena, N & Janik, M. 2020 Namibia <i>South African Journal of Psychology</i> The pre- independenc e psychologica l experiences of the Namibian children of the liberation struggle: a qualitative study.	Syftet med denna studie var att undersöka de psykologiska erfarenheterna (deras beteende) av de namibiska barnen i befrielsekamp under krig.	Kvalitativ Intervjuer	10 vuxna (33- 41 år)	Resultatet lyfter fram olika teman som visar att barnen som levde under befrielsekamp en upplevde motgångar i livet.	Hög
Mattsson, B., Maliniemi- Piispanen, S., & Aaltonen, J.	Syftet med denna studie var att undersöka hur finska barn som	Kvalitativ Intervjuer	10 vuxna	Resultatet visar att alla vuxna fortfarande hade tecken på trauma. Ju	Hög

<p>2015</p> <p>Finland</p> <p><i>The Scandinavian Psychoanalytic Review</i></p> <p>The lost mother tongue: An interview study with Finnish war children.</p>	<p>evakuerades mindes sina tidiga upplevelser och hur de uttryckte sina tankar om sin barndom och vuxna liv.</p>			<p>yngre barnen var vid evakeringen desto svårare var det att minnas om det förflutna.</p>	
<p>Mattsson, B., Maliniemi-Piispanen, S., & Aaltonen, J.</p> <p>2017</p> <p>Finland</p> <p><i>The Scandinavian Psychoanalytic Review</i></p> <p>Traces of the past: an interview study with Finnish war children who did not return to Finland after</p>	<p>Syftet med denna studie var att undersöka hur de mindes deras barndomsupplevelser..</p>	<p>Kvalitativ Intervjuer</p>	<p>10 vuxna</p>	<p>Resultatet lyfter fram hur vuxna i barndomen upplevde kriget i Finland. Även hur det var att förlora en mamma och vad konsekvenserna blev av detta.</p>	<p>Hög</p>

the Second World War.					
Nyarko, F & Punamäki, R. L. 2017 Liberia <i>Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology.</i> Meanings and preconditions of forgiveness among young adult war survivors in African context: A qualitative study.	Syftet med studien var att undersöka hur individer har kunnat förlåta och gå vidare i livet, trots att de har upplevt krig i barndomen.	Kvalitativ Intervjuer	13 vuxna (25-35 år)	Resultatet lyfter fram hur det var att uppleva krig i barndomen. Det lyfts även fram fem huvudteman med flera underteman som återkopplar till förlåtelseprocessen, hur dessa individer gick tillväga för att kunna förlåta och gå vidare efter allt de har upplevt.	Hög
Nyarko, F & Punamäki, R. L. 2021 Liberia	Studiens syfte var att identifiera och beskriva olika typer av krigsupplevelser hos unga i ett afrikanskt sammanhang, samt vilken	Kvalitativ Intervjuer	13 vuxna (25-35 år)	Resultatet lyfter fram fem huvudteman om krigsupplevelser och sex huvudteman när det gäller effekterna av	Hög

<p><i>Transcultural Psychiatry</i></p> <p>The content and meaning of war experiences: A qualitative study of trauma and resilience among Liberian young refugees in Ghana.</p>	<p>inverkan kriget hade på deras liv.</p>			<p>kriget. Resultatet tyder även att unga som har upplevt krig kan vara motiverade till att delta i nations- och fredsbyggande.</p>	
<p>Ray, A. 2017 Afghanistan <i>Peace and conflict: journal of peace psychology</i> Everyday violence during armed conflict: Narratives from Afghanistan.</p>	<p>Syftet med studien var att utforska våld i vardagslivet i barndomen, under tiden de upplevde krig i Afghanistan.</p>	<p>Kvalitativ Intervjuer</p>	<p>40 vuxna (ålder 20-60)</p>	<p>Resultatet lyfter fram tvåstegsprocess som innefattar narrativa och tematiska modeller som förklarar normaliseringen av våld i det dagliga livet, avtrubba våld under barndomen och klargör även motståndskraft och deras funktion.</p>	<p>Hög</p>
<p>Wylegala, A. 2015</p>	<p>Syftet med studien var att jämföra de biografiska</p>	<p>Kvalitativ Intervjuer</p>	<p>Fältstudie av över 100 intervjuer i två</p>	<p>Resultatet lyfter analyser om barnens</p>	<p>Hög</p>

<p>Polen och Ukraina</p> <p><i>European Review of History: Revue européenne d'histoire</i></p> <p>Child migrants and deportees from Poland and Ukraine after the Second World War: experience and memory.</p>	<p>erfarenheterna och minnen av barn som deporterades och migranter från Östeuropa.</p>		<p>lokalsamhälle n.</p>	<p>erfarenheter av att leva i krig, men även efter kriget. Det lyfts även fram hur barnens minnen skiljer sig från föräldrarnas minnen av krig.</p>	
---	---	--	-------------------------	---	--

Bilaga III

Kvalitetsgranskningsmall

Mall för kvalitetsbedömning av studie med kvalitativ metod.

Följande mall för kvalitetsgranskning av studier med kvalitativ metod används. Mallen utformad av Eva Brink och Inga Larsson och modifierad av Programrådet för Socialpsykiatrisk vård (2019). Institutionen för hälsovetenskap, Högskolan Väst.

Kvalitetsbedömning					
2023-04-01		Ja	Nej	Vet ej	
Speglar artikelns titel innehållet?					
Finns det ett teoretiskt perspektiv?					
Är tidigare forskning beskriven?					
Är problemområdet tydligt presenterat och motiverat?					
Är syftet tydligt formulerat?					
Är metoden beskriven?					
Är metoden motiverad?					
Är kontexten presenterad?					
Är förståelsen redovisad?					
Är urvalet relevant (inklusions- och exklusionskriterier)?					
Är datainsamlingen tydligt beskriven?					

Är analysen tydligt redovisad?					
Är forskningsetiska aspekter redovisade?					
Svarar resultatet mot syftet?					
Är resultatet klart och tydligt presenterat?					
Diskuteras resultatet gentemot bakgrund?					
Finns det en "röd tråd" i artikeln?					
Diskuteras studiens svagheter?					
Diskuteras studiens trovärdighet?					
Diskuteras överförbarhet?					
Är slutsatserna relevanta utifrån studiens resultat?					
Granskningens sammanvägda bedömning av artikelns kvalitet		Låg	Medel	Hög	

Högskolan Väst
Institutionen för Hälsovetenskap, 461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00
www.hv.se